

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 czerwca 2016 r.

Pozycja 406

POSTANOWIENIE

z dnia 1 czerwca 2016 r.

Sygn. akt Ts 376/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja – przewodniczący i sprawozdawca
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz
Andrzej Wróbel,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.S. w sprawie zgodności:

art. 425 § 1 w zw. z art. 429 § 1 w zw. z art. 430 § 1 w zw. z art. 100 § 4 w zw. z art. 140 oraz w zw. z art. 17 § 1 pkt 1 i 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 oraz w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 listopada 2015 r. (data nadania) K.S. (dalej: skarżący) wystąpił o stwierdzenie, że art. 425 § 1 w zw. z art. 429 § 1 w zw. z art. 430 § 1 w zw. z art. 100 § 4 w zw. z art. 140 oraz w zw. z art. 17 § 1 pkt 1 i 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U.89.555, ze zm.; dalej: kpk) w zakresie, w jakim przepisy te przewidują, że „niedopuszczalne z mocy ustawy jest rozpoznanie zażalenia wniesionego w terminie ustawowym przez oskarżonego na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, które uprawomocniło się na skutek rozpoznania zażalenia obrońcy”, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została złożona w związku z następującą sprawą. Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z czerwca 2015 r. przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącego. Postanowienie to zostało zaskarżone przez obrońcę skarżącego zażaleniem z czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z czerwca 2015 r. utrzymał zaskarżone postanowienie w mocy. Na postanowienie z czerwca 2015 r. zażalenie w czerwcu 2015 r. wniósł także skarżący. Postanowieniem z lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w K. pozostawił zażalenie skarżącego bez rozpoznania, uznając je za niedopuszczalne z mocy ustawy. Postanowieniem z sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w K. utrzymał to postanowienie w mocy.

Zdaniem skarżącego, przepisy przewidujące rozpoznanie jako środka zaskarżenia tylko zażalenia obrońcy istotnie ograniczają jego prawo do obrony. Zgodnie z przynależnym każdemu prawem do obrony – jak twierdzi – prawo do wniesienia środków zaskarżenia przysługuje zarówno obrońcy, jak i oskarżonemu. W jego ocenie powyższe ograniczenie jest także niezgodne z zasadą tzw. sprawiedliwości proceduralnej, która należy do istoty wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawa do sądu, i nie znajduje uzasadnienia w świetle konstytucyjnej zasady proporcjonalności określonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ponadto w przekonaniu skarżącego zaskarżone przepisy przez to, że pozwalają na różne zastosowanie zawartych w nich norm prawnych, naruszają zasadę pewności prawa określoną w art. 2 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest sformalizowanym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Jej merytoryczne rozpoznanie jest uzależnione od spełnienia przesłanek wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i art. 60 oraz art. 64-66 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1064; dalej: ustawa o TK). Skargom konstytucyjnym niespełniającym tych warunków, a także skargom, co do których zaistniały okoliczności przewidziane w art. 77 ust. 3 ustawy o TK, Trybunał odmawia nadania dalszego biegu.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie o TK, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Skarżący domaga się uznania kwestionowanych w skardze przepisów za niekonstytucyjne w zakresie, w jakim przewidują one, że „niedopuszczalne z mocy ustawy jest rozpoznanie zażalenia wniesionego w terminie ustawowym przez oskarżonego na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, które uprawomocniło się na skutek rozpoznania zażalenia obrońcy”. W przekonaniu skarżącego przepisy te w obowiązującym brzmieniu mogą prowadzić do sytuacji, w której środek odwoławczy wniesiony przez oskarżonego nie zostanie rozpoznany z uwagi na wcześniejsze rozpatrzenie odwołania wniesionego w tej samej sprawie przez jego obrońcę. Powyższa argumentacja nie zasługuje jednak na uwzględnienie.

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że obrońca skarżącego jest uprawniony do samodzielnego działania w procesie. Przypomina ponadto, że w świetle obowiązujących przepisów powinien on się kierować wyłącznie interesem procesowym oskarżonego, a jego legitymacja do podejmowania określonych czynności ma swoje źródło w uprawnieniach mocodawcy. Zgodnie z art. 86 § 1 kpk jest on przy tym zobowiązany do przedsięwzięcia jedynie korzystnych dla oskarżonego czynności procesowych. Z tego obowiązku wynika zaś konieczność współpracy z oskarżonym, w tym przeprowadzania z nim konsultacji w sprawie wnoszonych środków odwoławczych, tak aby m.in. nie dublować podejmowanych działań. Oznacza to także, że wnoszone środki odwoławcze powinny uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą wpłynąć na zmianę orzeczenia wydanego względem oskarżonego. Ich niewskazanie zatem we wniesionym środku odwoławczym jest uznawane za rezultat niedopatrzania ze strony obrońcy.

Trybunał Konstytucyjny jednocześnie zaznacza, że postanowienie Sądu Rejonowego w K. z czerwca 2015 r., które przedłużyło okres tymczasowego aresztowania skarżącego, w chwili jego utrzymania w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z czerwca 2015 r. uzyskało walor prawomocności. Doszło do tego na skutek wcześniejszego złożenia zażalenia przez obrońcę skarżącego. Wniesienie kolejnego środka odwoławczego – ze względu

na przesłankę *res iudicata* wyrażoną w art. 17 § 1 pkt 7 kpk – jest więc niedopuszczalne. Zagadnienie to było przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego z 21 października 2003 r. (sprawa I KZP 31/03, OSNKW z 2003 r., nr 3-4, poz. 35). Sąd Najwyższy zasadnie uznał, że „Przyjęcie poglądu odmiennego prowadziłoby do funkcjonowania w obrocie prawnym dwóch lub więcej orzeczeń sądu odwoławczego w tej samej kwestii, a mogłoby prowadzić do sytuacji absurdalnej, w której funkcjonowałyby dwa sprzeczne ze sobą orzeczenia. W kwestii będącej przedmiotem zainteresowania w niniejszej sprawie oznaczałoby to możliwość współistnienia np. postanowienia o utrzymaniu w mocy postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania i postanowienia o uchyleniu postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania”. Argumenty przedstawione przez Sąd Najwyższy mają kluczowe znaczenie dla właściwego zrozumienia zagadnienia prawomocności orzeczeń w omawianym kontekście. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie może budzić wątpliwości, że na pozycję procesową obrońcy, a zatem i na zakres uprawnień mu przysługujących, należy patrzeć przez pryzmat praw i obowiązków oskarżonego w procesie karnym. Kompetencja obrońcy do wniesienia środka odwoławczego jest naturalną konsekwencją przyznania takiego uprawnienia oskarżonemu. Uprawnienia obrońcy w procesie karnym mają zatem niejako charakter wtórny, gdyż wynikają one bezpośrednio z praw przysługujących oskarżonemu. Oznacza to, że wniesienie zażalenia przez obrońcę uniemożliwia oskarżonemu realizację uprawnienia do jego złożenia. Jego wniesienie przez obrońcę stanowi bowiem realizację uprawnień przysługujących oskarżonemu, które ze względu na wywoływany skutek procesowy mają charakter jednorazowy.

Na marginesie powyższych rozważań Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że decyzje dotyczące środków zapobiegawczych nigdy nie uzyskują waloru prawomocności formalnej. Organ procesowy może w każdej chwili je uchylić lub zmienić, ze względu na konieczność reagowania na ujawnione w sprawie okoliczności, które takiej reakcji wymagają. W sprawie, w związku z którą została wniesiona skarga konstytucyjna również istniała taka możliwość. Jeżeli zatem obrońca skarżącego chciał doprowadzić do zmiany postanowienia w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania – na co wskazują jego działania – to mógł w imieniu oskarżonego wystąpić do organu procesowego o zmianę tego środka zapobiegawczego. Mógł on także na podstawie art. 9 § 2 kpk złożyć wniosek o zmianę tego środka z urzędu.

Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, że zarzuty sformułowane w skardze są oczywiście bezzasadne.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 3 ustawy o TK – samodzielną podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.